

efter den Opfattelse ikke andet end en Bande Hallunker og de i Partiet indrullerede Arbejdere sandsynligvis blot en Flok Spektakelmagere blandede sammen med endel taabelige Personer. Ved Hjælp af et dygtigt Politi, skrappe Dommere og skrappe Socialistlove, ved Hjælp af Politistokke, Fængsler og Landsforvisninger kan den hele socialdemokratiske Bevægelse underkues. Om Bevægelsens dybere Rod har Politimanden ikke Spor af Forestilling. Men er hans almindelige Betragtninger end yderst bornerede, saa er derfor hans Bog ikke helt uden Værd. Hans saglige Skildring af det socialdemokratiske Partis Organisation (efter Socialistloven og indtil 1887) er, selv om den ikke fuldt ud tør staa til Troende, af Interesse.

Lujo Brentano: Die klassische Nationalökonomie. Vortrag gehalten beim Antritt des Lehramts an der Universität Wien am 17. April 1888. Leipzig, Verlag v. Duncker & Humblot, 1888. (32 S.) (1 M.)

Den »klassiske Nationalökonomi« er den nationaløkonomiske Theori fra det 18. Aarhundredes og det 19. Aarhundredes første Halvdel. Den kaldes »klassisk« ikke blot af sine Tilhængere, men ogsaa af sine Modstandere. Og den kaldes da ogsaa, siger Brentano i sin Tiltrædelsesforelæsning ved Universitetet i Wien, meget passende »klassisk«, forsaavidt den har visse Ejendommeligheder tilfælles med klassiske Retninger paa andre Omraader.

Der er f. Ex. den klassiske Billedhuggerkunst. Det karakteristiske for den er, at den overser de individuelle Træk til Gunst for det alment Menneskelige. Fra Virkeligheden tager den nogle Træk; men andre udelader den. Saaledes skaber den et abstrakt Menneske, et Ideal, som Virkeligheden aldrig eller sjældent ligner. Billedværkerne af den klassiske Retning mangler de Folder og Rynker, hvori den Enkeltes individuelle Aand netop ofte kommer til syne. Om mange Statuer gælder det derfor, at man kun ved Hjælp af visse konventionelle Attributter kan gætte sig til

hvad der menes med dem. Tager man Spaden fra Figuren og giver denne istedetfor en Pengepung i Haanden, saa bliver denne Abstraktion pludselig til en »Købmand«, medens den før forestillede en »Bonde«. — Paa samme Maade — siger Brentano — har den klassiske Nationaløkonomi skabt et idealt, abstrakt Menneske, der er frit for alle Stillingens, Klassens, Nationalitetens, og Kulturtrinets Særegenheder. Heller ikke den gør Forskel paa Bonde og Købmand; den skelner ikke mellem den udannede Proletars og det forfinede Kulturmenneskes Instinkter; den kender ikke noget til Race-, Religions-, Tids-Forskelligheder. Den kender kun to Drivfjedre, der behersker Menneskenes Handlinger. Den ene er Erhvervsdriften. Den hersker overalt, hvor ikke den anden, endnu stærkere, Drift, Kønndriften, kommer i Konflikt med den. Alle Mennesker, Filosofen ligesaa godt som Kuldrageren, er i samme Grad begavede og beherskes i samme Grad af Tørsten efter Rigdom.

Dette er den almindelige Karakteristik, Brentano giver af den klassiske Nationaløkonomi. Han søger at støtte den ved en speciel Betragtning af den klassiske Nationaløkonomis Arbejds- og Jordrentetheori.

Vil man søge at retfærdiggøre den nævnte nationaløkonomiske Retning ved at sige, at dens Deduktioner vel ikke førte til Sætninger, der ligefrem stod i Samklang med Virkeligheden, men dog til hypotetisk rigtige Sætninger, saa svarer B., at dens Hypoteser slet ikke er til nogen Nytte. Den gaar ikke blot ud fra, at den økonomiske Egoisme er den Kraft, der altid maa herske, hvor Kønndriften ikke overvinder den; men den overser, at den økonomiske Egoisme dog i ethvert Fald under forskellige Tidsforhold og Stedsforhold maa være af meget forskellig Art, og den omtaler slet ikke, hvilke andre Motiver, der dog altid maa virke ved Siden ad den økonomiske Egoisme, og hvorledes de maa influere paa denne Drivkrafts Virkninger.

Efter at have læst Brentanos Karakteristik af den

klassiske Nationaløkonomi vil mangen en maaske spørge, hvorledes det da gik til, at denne Retning har talt ikke lutter Taaber, men ogsaa adskillige fremragende Tænkere blandt sine Repræsentanter!

Det, Brentano vil have, er: først og fremmest historiske Redegørelser for den økonomiske Udvikling, nøjagtige Beskrivelser af de økonomiske Tilstande! »Den specielle eller praktiske Nationaløkonomi maa træde i Forgrunden; den almindelige eller theoretiske maa træde tilbage! Thi der gives ingen almindelig Økonomi; enhver Økonomi hviler enten paa Landbrug eller paa Industri eller paa Handel eller paa Transport eller paa Tjeneste- eller Kapitalleje, — og økonomiske Iagttagelser lader sig altsaa kun anstille paa disse Nationaløkonomiens Specialomraader. Derfor har Arbejderne paa den saakaldte praktiske Nationaløkonomis Omraade haft en saa stor Overvægt i de sidste Decennier i Tyskland. Dette skete ikke formedelst en Ringegagt for den theoretiske Nationaløkonomi, men fordi der kun paa denne Maade kan hidskaffes Stene til en Nyopførelse af den.«

Dog turde dertil være at svare: Disse »Stene« kan ikke hidskaffes, denne Nyopførelse kan ikke ske ved Folk, der mangler de almindelige theoretiske nationaløkonomiske Kundskaber. De historisk-økonomiske Forskninger, de Beskrivelser af økonomiske Tilstande, Brentano anbefaler, kan være særdeles værdifulde, — men kun naar de leveres af Folk, der ikke er blottede for almindelig theoretisk nationaløkonomisk Indsigt. Der maa være et Vexelforhold mellem den almindelige Theori og Specialforskningerne, Specialbeskrivelserne. Den fyrige Professor skyder over Maalet. Han tillægger, siger han udtrykkeligt, en nøjagtig Beskrivelse af selv de mest beskedne økonomiske Fakta et større videnskabeligt Værd end »den skarpsindigste Deduktion ud fra den økonomiske Egoisme«. Statistiske Skjildringer af Lægdsgaarde i Ølseby-Magle faar derefter en højere videnskabelig Rang end Ricardos Værker. For mere end et halvthundrede Aar siden, i den klassiske National-

økonomis Glansperiode, har en dansk Digter vittigt persifleret de »empiriske Nationaløkonomer«, der vil leve af Specialia alene. Hans Satire passer den Dag idag; man skulde næsten tro, at den var skreven i Firserne eller Halvfjerds-erne, — ja, den rammer nu i Firserne endnu bedre end dengang, da den, for et Par Menneskealdre siden, blev skreven.

Dr. G. Adler: Die Frage des internationalen Arbeiterschutzes. Nebst einer Kritik der Ansicht Gustav Cohns. Separat-Abdruck aus den Annalen des deutschen Reiches. München & Leipzig. G. Hirths Verl. 1888. (144 S:) (M. 1,50.)

Forf. viser først, hvorledes den bestaaende økonomiske Ordning fører dertil, at Arbejdsgiverne, naar Loven ikke hindrer dem deri, forlanger et stort, et overdrevent stort Arbejde, et slet lønnet Arbejde, en lang Arbejdsdag af Arbejderne, ikke blot de mandlige Arbejdere, men ogsaa Kvinder, ja endog Børn i meget unge Aldre. Den enkelte Arbejder er magtesløs ligeoverfor Arbejdsgivernes Exploiteringsbestræbelser. For dog at give deres Ord nogen Vægt slutter Arbejderne sig sammen i Foreninger; men selv der, hvor disse Foreninger er stærkest — i England — er de dog for svage. Paa Kontinentet er de langt svagere end i England. »Og der er«, bemærker Forf., »ingen Udsigt til, at det i de nærmeste Tiaar skal blive anderledes: men allermindst i vort Fædreland, Tyskland, hvor nu engang de industrielle Arbejderes Masse slutter sig til Socialdemokratiet, og hvor som en Følge deraf Arbejdernes Fagforeninger, af Politiet betragtede som socialdemokratiske Kohorter, er udsatte for uafbrudt at blive fortrængede af Avtoriteterne. Paa Kontinentet maa vi saaledes ubetinget gaa ud fra, at Arbejdsgiverne er i Besiddelse af en kolossal Overmagt, og vi maa, da det passer med Arbejdsgiverinteresserne, gaa ud fra, at der er en Tendens til at forlænge Arbejdsdagen.« Men Forf. havde her slet ikke behovet særligt at nævne Tyskland. Han tænker vel paa den tyske Undtagelseslov mod Socialdemokraterne. Men i